

Alusta alkaen 34
1 Moos 24:29-67
16.10.2008 Savonlinnan Tuomiokirkko

Ihmisyhteisön kauniita tapoja Jumalan kasvojen edessä

Edellä olemme kuulleet siitä, kuinka Abraham lähetti palvelijansa hakemaan Kaksoisvirtain maasta puolisoa pojalleen Iisakille. Palvelija oli Jumalan johdatuksesta saapunut juuri oikeaan paikkaan, Abrahamin veljenpojan Labanin kotikaupunkiin. Siellä hän tapasi kaupungin kaivolta neitosen nimeltä Rebekka. Hän näytti olevan se tyttö, joka olisi tarkoitettu Iisakin vaimoksi. Abrahamin palvelija antoi tytölle lahjaksi koruja.

Pyhä Henki iloitsee vieraanvaraisuudesta

Rebekalla oli veli nimeltä Laban, ja tämä riensi kaupungista lähteelle miehen luo, kun oli nähnyt sisarellaan nenärenkaan sekä rannerenkaat ja kuullut, mitä Rebekka kertoi miehen hänelle sanoneen. Laban tavoitti miehen, joka vielä seisoi lähteellä kameleineen, ja sanoi hänelle: "Ole tervetullut, sinä Herran siunaama! Miksi jäisit tänne ulos, kun minä olen jo tehnyt tilaa taloon ja varannut paikan kameleille?" Niin mies meni taloon ja riisui kamelit, ja Laban toi kameleille olkia ja rehua ja palvelijalle sekä hänen seuralaisilleen vettä jalkojen pesua varten. (1 Mos 24:29-32)

Tämä kertomus ei ensin näytä teologisesti kovinkaan syvälliseltä. Sehän vain kuvailee yhtä sinänsä melko tavallista episodista 3 000 vuotta sitten eläneiden paimentolaisten elämästä: onnistunutta morsiamen noutoa.

Sittenkin kertomuksella on syvälinen sanoma. Se nimittäin jumalallista arvostusta monia ihmisyhteisön hyviä ja kauniita tapoja kohtaan.

Yksi niistä on vieraanvaraisuus ja ystävällisyys muukalaisille. Labanin käytöshän olisi voinut olla aivan toisenlaista. Hän olisi voinut kohdata vieraat ulkomaanpellet epäillen, kyrälläillen ja kiroillen, koska he olivat tulleet viettelemään kaupungin tyttöjä rikkauksillaan.

Luther sanoo, että Pyhä Henki on nauttinut antaessaan näiden sanojen tulla kirjoitetuksi Raamattuun. Laban sanoo tehneensä tilaa taloon, Lutherin mukaan hepreaksi "Olen siivonnut kaikki paikat". Koko Labanin talo on avoin vieraalle, kameleistakin huolehdittiin ja vettä tuotiin, jotta vieraat saivat huuhtoa pölyiset jalkansa.

Tällä kaikella Pyhä Henki osoittaa, kuinka Jumala arvostaa ihmisyhteisön kauniita arkipäiväisiä tapoja. Inhimillinen hyvyys on jumalallisessa arvossa, aivan samoin kuin inhimillinen pahuus on hänen tuomitsemaansa.

Pomon ja alaisen suhteesta

Mutta kun palvelijan eteen pantiin syötävää, hän sanoi: "Minä en syö, ennen kuin olen kertonut asiani." Laban sanoi: "Puhu!" (1 Moos 24:33)

Tämä taas ei ollut palvelijalta kaunista käytöstä. Oli melkein loukkaus kieltäytyä kestiystävyydestä, jota isäntä tarjosi. Mutta palvelijan käytös osoitti, kuinka tärkeällä asialla hän liikkui ja kuinka uskollinen hän oli isännälleen Abrahamille, kun ei totellut edes aikansa sopivaisuussääntöjä, vaan piti isäntänsä antamaa tehtävää tärkeämpänä.

Minusta näyttää, että Jumalan sana aivan erityisesti arvostaa tätä nimettömäksi jäänyttä Abrahamin palvelijaa. Hän on esimerkkinä siitä, että on hyvää ja kaunista sitoutua hyvään työnantajaan sydämestään.

Uskoisin, että nykyisin aika monet ovatkin tähän valmiita. Kun ihminen on vaikkapa jonkun yrityksen palveluksessa, niin aika usein hän on firmasta ylpeä, jopa solidaarinen sille. Nykyisin se käy yhä vaikeammaksi. Tehtaat vaihtavat omistajaa yhtenä. Niitä liikuttelee kansainvälinen pääoma, joka ei välitä työntekijöistä eikä yhteisöstä. Tehdas lopetetaan, jos jossain muualla tavara voidaan tuottaa halvemmalla. Ei ole enää ketään Abrahamia, jonka palvelijana ihminen voisi olla. On vain pörssikurssit ja sijoittajat, joiden osakesalkkua on johtajienkin kumarrettava. Näin ihmisyhteisön luonnolliset, hyvät ja kauniit tavat rapautuvat ja tuhoutuvat.

Jumala ei luultavasti pidä siitä. Tähän viittaa se, kuinka lavealti hänen sanansa kertoo palvelijasta, joka sai olla aidosti ylpeä isännästään. Joidenkin mukaan tässä voi olla väärää patriarkaalisuutta ja luokkayhteiskuntaa. Itse olen sitä mieltä, että Jumala iloitsee lojaalisuudesta, jota tämä palvelija osoittaa firmalle nimeltä *Abraham & poika*.

Mies sanoi: "Minä olen Abrahamin palvelija. Herra on suuresti siunannut isäntääni, tehnyt hänet rikkaaksi ja antanut hänelle lampaita, vuohia ja nautakarjaa, kultaa ja hopeaa, orjia ja orjattaria, kameleita ja aseja. Saara, minun isäntäni vaimo, on vanhoilla päivillään synnyttänyt isännälleni pojan, ja isäntäni on antanut tälle pojalle koko omaisuutensa. Mutta isäntäni vannotti minua sanoen: 'Älä ota minun pojalleni vaimoa kanaanilaisten naapureitteni tyttäristä, vaan mene isäni kotiin ja sukuni luo ja tuo sieltä pojalleni vaimo.' Minä sanoin isännälleni: 'Entä jos tyttö ei lähde mukaani?' Hän sanoi minulle: 'Herra, jonka tahdon mukaisesti minä olen vaeltanut, lähettää enkelinsä sinun mukaasi ja antaa matkasi onnistua, niin että löydät pojalleni vaimon minun suvustani ja isäni perheestä. Olet vapaa valastasi vain, jos tulet sukuni luo eikä sinun mukaasi anneta ketään. Vasta silloin olet vapaa minulle vannomastasi valasta.' (1 Moos 24: 34-41)

Kosinta

Samalla on kyse tietysti piilotetusta kosinnasta. Palvelija haluaa sanoa, että Rebakkaa kosi kunniallinen ja rikas mies. Lisäksi tällä suunnitelmalla oli Jumalankin johdatus.

"Kun tänään tulin lähteelle, minä sanoin: Herra, isäntäni Abrahamin Jumala! Jos tahdot antaa minun onnistua tällä matkallani, niin anna käydä näin: Kun minä nyt seison lähteellä ja tänne tulee nuori nainen hakemaan vettä, minä sanon hänelle: 'Anna minun juoda vähän vettä ruukustasi.' Jos hän silloin sanoo minulle: 'Juo, minä tuon vettä kameleillesikin', niin hän on se nainen, jonka Herra on tarkoittanut isäntäni pojalle.

Tuskin olin ehtinyt sanoa mielessäni näin, kun Rebekka tuli kaupungista ruukku olkapäällään ja laskeutui nostamaan vettä. Minä sanoin hänelle: 'Anna minun juoda.'

Hän laski heti ruukun alas ja sanoi: 'Juo vain, minä juotan kamelisikin.' Ja minä join, ja hän juotti myös kamelini. Minä kysyin häneltä: 'Kenen tytär sinä olet?' Hän vastasi: 'Isäni on Betuel, Milkan ja Nahorin poika.' Silloin minä panin nenärenkaan hänen nenäänsä ja rannerenkaat hänen käsiinsä, lankesin polvilleni ja kumarsin maahan asti kiittäen ja ylistäen Herraa, isäntäni Abrahamin Jumalaa, joka oli ohjannut minut noutamaan isäntäni veljen tyttären hänen pojalleen vaimoksi. Ja nyt, jos haluatte osoittaa hyvyyttä ja sukurakkautta isäntääni kohtaan, niin sanokaa se minulle, mutta ellette halua, kertokaa minulle sekin, niin että tiedän, miten minun tulee toimia." (1 Moos 24:42-49)

Palvelija kertoo Laabanille jo aiemmin kerrotun. On oikeastaan aika outoa, että Raamatussa näin pitkä toisto on säilynyt. Toisto kertoo meille siitä inhimillisestä tavasta, jolla Raamattu on syntynyt. Raamatun kertomukset ovat aluksi olleet suullista perimätietoa, jota on kerrottu suulliseen perinteen lainalaisuuksia noudattaen. Suullisessa tarinan kerronnassahan toistot ovat tärkeä tyylikeino. Tässä kohden Raamattua tuo tyylikeino on säilynyt kirjoitetussakin tekstissä.

Ihmeisiin ja merkkeihin uskomisesta

Laban ja Betuel vastasivat: "Tämä asia on Herrasta lähtöisin, me emme voi sanoa mitään sen puolesta tai sitä vastaan. Tässä on Rebekka, ota hänet mukaasi. Tuloon hänestä isäntäsi pojan vaimo, niin kuin Herra on määrännyt." (1 Moos 24:50-51)

Pitääkö meidän toimia näin? Hyväksyä suin päin jokin merkki jumalallisena asiana, kunhan joku vaan sellaisen kertoo? – Ei suinkaan. Sanoohan vaikkapa Paavali Kolossalaiskirjeessä näin:

Älköön teiltä riistäkö voittopalkintoanne kukaan, joka on mieltynyt nöyryyteen ja enkelien palvelemiseen ja pöyhkeilee näyistään ja on lihallisen mieltensä turhaan paisuttama eikä pitydy häneen, joka on pää ja josta koko ruumis, nivelten ja jänteiden avulla koossa pysyen, kasvaa Jumalan antamaa kasvua. (Kol 2:18-19)

Nyky aika on täynnä epätervettä karismaattisuutta, joka perustuu nimenomaan siihen, että joku ”profeetta” on saanut Jumalalta erityisen sanoman tai merkin, jonka hän sitten kertoo muille ja vaatii heitä seuraamaan tätä käskyä jumalallisena neuvona, jonka noudattaminen tuo siunauksen.

Olen kuitenkin varma siitä, että esimerkiksi naimisiin menoa ei pidä tehdä sillä perusteella, että joku profeetta on muka saanut Jumalalta merkin, että tuossa on sinulle oikea puoliso. Melkein aina tällaisessa on kyse ”lihallisen mielen paisuuntumisesta” eli siitä, että omatekoinen profeetta haluaa päteä omista ja toisten silmissä ja siksi on huomaamattaan kiihottanut mieltensä kokemaan joitain merkkejä.

Rebekalle lahjaksi ylellisyysesineitä

Kuultuaan heidän sanansa Abrahamin palvelija lankesi maahan ja kiitti Herraa. Sitten hän otti esiin hopea- ja kultaesineitä sekä vaatteita ja antoi ne Rebekalle. Myös hänen veljelleen ja äidilleen hän antoi kallisarvoisia lahjoja. Sitten hän ja hänen seuralaisensa aterioivat, ja he jäivät taloon yöksi (1 Moos 24:33-34)

Jumala ei näköjään välttämättä paheksu kalliita tavaroita, ei edes ylellisyysesineitä tai kauniita vaatteita. Näinhän Jeesuskin toimi. Opetuslapset paheksuivat sitä, kun eräs nainen valutti pullollisen kallisavoista nardus –voidetta Jeesuksen hiuksiin. Sen hinta oli hirmuinen, ehkä jotain 20 000

euroa. Sillä olisi saanut avustetuksi tosi monta köyhää. Jeesus ei nuhdellut oppilaitaan tuhlauksesta. Vastaavasti joku voi kysyä, miksei Abrahamin palvelija antanut arvokkaita lahjojaan jollekulle köyhälle vaan antoi ne hyvin pärjäävän Laabanin taloudelle. Mutta ei antanut, eikä Jumalan sana sitä paheksu.

Tämä ei tietenkään tarkoita, että meidän pitäisi haalia ylellisyyttä. Jumalan sana on toisaalta täynnä tuomiota sitä vastaan, että toiset rikastuvat eivätkä jaa omastaan.

Kuulkaa nyt, te rikkaat: itkekää ja vaikeroikaa sitä kurjuutta, joka on teille tulossa. Teidän rikkautenne on mädännyt, ja teidän vaatteenne ovat koin syömät; teidän kultanne ja hopeanne on ruostunut, ja niiden ruoste on oleva todistuksena teitä vastaan ja syövä teidän lihanne kuin tuli. Te olette koonneet aarteita viimeisinä päivinä. Katso, työmiesten palkka, jonka te vainioittenne niittäjiltä olette olette pidättäneet, huutaa, ja leikkuumiesten valitukset ovat tulleet Herran Sebaotin korviin. Te olette herkutelleet maan päällä ja hekumoineet, te olette sydäntänne syötelleet teurastuspäivinä. Vanhurskaan te olette tappaneet ja tuominneet; hän ei vastusta teitä. (Jaak 5:1-6)

Ota hetkestä vaari!

Heti seuraavana aamuna palvelija sanoi: "Sallikaa minun nyt palata isäntäni luo." Tytön veli ja äiti sanoivat: "Anna tytön viipyä meidän luonamme vielä jonkin aikaa, edes kymmenen päivää. Sitten hän voi lähteä." Mutta palvelija sanoi heille: "Älkää viivytäkö minua. Herra on antanut matkani onnistua, päästäkää minut palaamaan isäntäni luo." (1 Moos 24:55-56)

Kun on toimittava, on toimittava. Jähkailu on pahasta. Ongelmana on tietysti se, mistä tiedämme, milloin on toimittava. Joskus sen kuitenkin tietää, ja silloin on uskallettava tehdä päätös ja toimia.

Pakkoavioliitto ei ole hyvästä

He sanoivat: "Kutsutaan tyttö tänne ja kysytään, mitä mieltä hän on." He kutsuivat Rebekan paikalle ja kysyivät häneltä: "Tahdotko nyt heti lähteä tämän miehen mukaan?" Hän vastasi: "Tahdon." Niin he saattoivat matkaan Rebekan ja hänen imettäjänsä sekä Abrahamin palvelijan ja tämän miehet. He siunasivat Rebekan ja sanoivat hänelle:

- Tulkoon sinulle, sisaremmi, tuhat kertaa kymmentuhatta jälkeläistä, ja jälkeläisesi ottakoot omakseen vihollistensa kaupungit. (1 Moos 24:57-60)

Tuohon aikaan avioliitot olivat usein vanhempien järjestämiä, kuten tässäkin. Meidän on vaikea sellaista käsittää. Mutta kuten tämäkin kohta osoittaa, järjestetty avioliitto ei välttämättä tarkoittanut pakkoavioliittoa. Rebekka tahtoi itse lähteä Abrahamin palvelijan mukaan, tullakseen Iisakin vaimoksi.

Elämä on luopumista

Sitten Rebekka ja hänen palvelijattarensa nousivat kamelin selkään ja lähtivät matkaan. Näin palvelija vei Rebekan mukanaan. (1 Moos 24:61)

Vaikka Rebekka oli täynnä toivoa ja rohkeutta ja uuden odotusta, niin sitä huolimatta lähtö oli varmasti hyvin vaikea ja haikea. Miltä hänestä onkaan tuntunut hänen keinuessaan kamelin selässä kohti tuntematonta! Siihen aikaan ei tuhannen tai edes sadan kilometrin päähän palattu vanhempia tai sisarusia tapaamaan. Entinen koti jäi ja rakkaat jäivät lopullisesti taakse.

Mutta sellaista elämä on. Uuteen siirryttäessä on luovuttava vanhasta. Uutta ei saa pelätä ja hylätä siksi, että sen valitseminen merkitsee vanhasta luopumista. Vanha voi jäädä jäljelle muistoina ja jos uskaltaa luopua haikeutta kieltämättä, muistot muuttuvat kauniiksi.

Lopulta joudumme luopumaan koko elämästä. Itse uskon, että hyvien asioiden kauniit muistot muuttuvat todellisuudeksi Jumalan valtakunnassa.

Luther lohdutti näillä sanoin tytärtään Margaretaa, kun perheen koira Töpel kuoli: Kun kerran pääset taivaaseen, Töpel on siellä sinua vastassa ja haukkuu iloisesti, ja sen jokaisessa karvatupsussa on kultainen tiuku.

Naimisiin meno on jumalallista rohkeutta vaativa teko

Mutta millainen valinta ja luopuminen naimisiin meno onkaan! Siinä ihminen vapaaehtoisesti rajoittaa elämänsä vaihtoehdot monesta yhteen. Hän sitoutuu hyvin radikaalilla tavalla yhteen vaihtoehtoon, puolisoonsa. Ennen naimisiin menoa ihminen on vapaa, naimisiin mentyään hän on lopullisesti sitoutunut. Kuinka ihminen uskaltaa tällaisen valinnan tehdä?

Tietysti siten, että tutustuu ensin hyvin tulevaan puolisoonsa. Onko hän sopiva minulle? Synkkaako meillä riittävän hyvin?

Vaikka tämänkin tekisi, silti päätös mennä naimisiin vaatii suurta rohkeutta. Sen vertauskuvana on Rebekka. Hän uskalsi jättää kaikki muut vaihtoehdot, kaikki muut henkilökohtaisen elämänsä mahdolliset maailmat taakseen ja valita yhden, sen joka oli Abrahamin palvelijan kamelin selkään nousemisen päässä. Hän uskalsi tehdä sen, koska hän uskoi Jumalaan, rukoili hänen johdatustaan ja siksi loppujen lopuksi antoi itsensä Jumalan johdattaman ja siksi vain näennäisen epävarman tulevaisuuden syliin.

Nykykulttuurissamme nuoret uskaltavat sitoutua avioliittoon yhä vaikeammin. Luulen sen johtuvan paitsi individualismin lisääntymisestä, myös siitä, että usko Jumalaan ja hänen johdatukseensa on käynyt aiempaa harvinaisemmaksi. On ihan ymmärrettävää, että pelkällä inhimillisellä valinnalla on hyvin vaikeaa sitoutua yhteen ihmiseen loppuelämäkseen. Siksi vaan ajaudutaan avoliittoon ja muutetaan yhteen. Biologia eli seksuaalinen riippuvuus toisesta sitoo parin toisiinsa, vaikka oman tietoisien ja henkisen päätöksen tasolla toiseen ei olisikaan halunnut vielä sitoutua. Tästä aiheutuu tavattoman suuria jännitteitä ihmissuhteisiin, varsinkin sitten, kun lapsia alkaa syntyä tai toiseen sitoudutaan taloudellisesti. Tai sitten, kun toinen ei enää jaksakaan pitäytyä aina samaan seksikumppaniin.

On paljon helpompaa, kun rukoilee Jumalalta oikeaa puolisoa ja uskaltaa sitoutua häneen julkisesti, kun sellaisen löytää, sitäkin huolimatta, että silloin joutuu luopumaan lukemattomista muista henkilökohtaisen elämän mahdollisista maailmoista.

Rakkaus leimahtaa

Iisak oli tällä välin siirtynyt Lahai-Roin kaivon tienoille; hän näet asui Negevin maassa. Eräänä iltana Iisak lähti kävelemään, ja kun hän kohotti katseensa, hän näki kamelikaravaanin lähestyvän. Kun Rebekka puolestaan näki Iisakin, hän pudottautui kamelinsa selästä ja kysyi palvelijalta: "Kuka on tuo mies, joka tulee tuolta meitä vastaan?" Palvelija vastasi: "Hän on minun isäntäni." Silloin Rebekka otti huivin ja peitti kasvonsa. Palvelija kertoi Iisakille kaiken, mitä oli tapahtunut. Iisak vei Rebekan äitinsä Saaran teltaan ja otti hänet vaimokseen. Iisak rakasti häntä ja sai lohdun äitinsä kuoleman tuottamaan suruun. (1 Moos 24:62-67)

Rebakka rakastuu ensi silmäyksellä, jo kaukaa. Hänen sydämessään läikähtää ja se näkyy kainostumisena. Hän peittää kasvonsa huivilla, niin kuin morsiamen kuului paimentolaiskulturissa tehdä. Iisakkin rakastui. Rebekka oli hänen morsiamensa, vaimonsa, rakastajattarensa, äitinsä ja sisarensa. Kaikki tämä, vaikka avioliitto oli vanhempien järjestämä ja tässä mielessä meidän ajattelumme kannalta aika ongelmallinen. Kertomus osoittaa, että hyvä puoliso on loppujen lopuksi Jumalan lahja.